

EU:n ja Yhdysvaltojen kauppaneuvottelut – mistä niissä on kyse?

Osa 1: Markkinoillepääsy

Palvelut ja investoinnit

Sopimuksen tavoitteena on vähentää esteitä, jotka liittyvät esimerkiksi yrityksen tytäryhtiön perustamiseen, yritystoimintaan liittyvien henkilöiden maahantuloon sekä palveluiden rajat ylittävään kauppaan. Sopimuksessa sovitaan siitä, millä ehdoin yhdysvaltalaiset palvelut ja yritykset voivat toimia EU:n alueella suhteessa kotimaisiin toimijoihin sekä EU:n palvelut ja yritykset Yhdysvalloissa. Tavoitteena on, ettei yritysten tarvitsisi pelätä esimerkiksi sitä, että lakimuutoksilla ulkomaisia yrityksiä aletaan kohdella huonommin kuin kotimaisia. Tämä oikeudellinen varmuus lisää kauppaa ja työpaikkoja.

Vapaakauppa ei ole vapaata kauppaa - avainsana on syrjimättömyys. Sopimuksella tavoitellaan syrjimätöntä kohtelua eli sitä, että toisen osapuolen palvelut ja yritykset voivat toimia samoin ehdoin markkinoilla kuin maan omat palvelut ja yritykset. Sopimuksen tekeminen ei siis tarkoita oikeutta toimia markkinoilla Suomen tai EU:n lainsäädännöstä piittaamatta. Sopimukset eivät myöskään vapauta yrityksiä kohdemaan lainsäädännön noudattamisesta, vaan lainsäädäntöä ja erityisesti sen sisältö- ja laatuvaatimuksia on noudatettava. Sopimus ei myöskään estä nostamista esimerkiksi työ- tai ympäristölainsäädännön, palveluiden laatua, tai palveluntarjoajien pätevyyttä koskevia vaatimuksia, kunhan se tehdään syrjimättömällä tavalla.

Sopimus ei vaaranna Suomen julkisten palveluiden järjestämistä. Molempien osapuolten pääneuvottelijat ovat vahvistaneet korkealla tasolla, että julkiset palvelut tullaan sulkemaan pois sopimuksen katteesta. Julkisiksi palveluiksi katsotaan palvelut, joita ei tarjota kaupallisin perustein tai kilpailtaessa yhden tai useamman taloudellisen toimijan osalta. Suomen osalta tämä tarkoittaa, että pois suljetaan lakisääteiset palvelut, riippumatta niiden tuottamistahosta. Poissulku on kirjattu tarkoituksella yleisellä tavalla, jotta se jättäisi tilaa eri osapuolten erilaisille järjestelmille. Vastaavaa poissulkua on käytetty kauppasopimuksissa, esimerkiksi Maailman kauppajärjestön palvelukauppaa koskevassa yleissopimuksessa (GATS; General Agreement on Trade and Services)) sekä EU:n aiemmissa sekä muissa neuvoteltavana olevissa kauppasopimuksissa, jo vuodesta 1995.

Sopimus koskee siis lähtökohtaisesti yksityisiä palveluja. Tässä yhteydessä on hyvä ottaa huomioon myös **palvelukauppasitoumusten** yleinen luonne; ne eivät itsessään avaa kauppaa vaan **luovat kansainvälis-oikeudellisen "raamin"**, jonka sisällä lainsäädäntöä

voidaan muuttaa. Usein sitoumusten ja todellisen lainsäädännön tason välillä on merkittävä ero. Esimerkiksi yksityisten terveystalveluiden tarjoaminen on Suomessa tälläkin hetkellä hyvin vapaata ja markkinoilla toimii useita ulkomaalaisomistuksessa olevia yrityksiä, vaikka olemme kauppasopimuksissa varanneet oikeuden ulkomaisen toiminnan rajoittamiseen.

Sitoumusten tekeminen tietyllä alalla sopimuksissa antaa palveluntarjoajille oikeudellisen varmuuden siitä, että yritystä ei aleta lainsäädännössä syrjiä kansallisuutensa perusteella, tai että esimerkiksi alalle ei luoda uusia valtion monopoleja ja siten syrjäytetä yksityistä toimintaan, tai luoda ulkomaalaisomistusrajoituksia, jotka haittaisivat ulkomaisten yritysten toimintaa maassa – jollei näihin ole varattu erityisesti oikeutta.

Sopimuksella tavoitellaan myös **yhteisiä sääntelyperiaatteita, toisin sanoen viranomaisten yhteistyön lisäämistä sekä sitä, että markkinoita säänneltäisiin ja viranomaiset toimisivat samojen periaatteiden mukaisesti** (esimerkiksi lupavaatimukset olisivat julkisesti saatavilla ja lupa-ajat olisivat kohtuulliset). Tällaiset velvoitteet sitovat EU-maita jo EU:n sisämarkkinasäädöksistä johtuen. Näiden yleisten sääntelyvelvoitteiden lisäksi EU on ehdottanut tiettyjä palvelualoja koskevia erityisiä velvoitteita. Tällaisia sääntelyperiaatteita tavoitellaan muun muassa televiestintä-, rahoitus-, posti- ja kuriiri- sekä merikuljetuspalveluihin ja sähköiseen kauppaan. Sopimus ei tule vaikuttamaan EU:n henkilötietojen suojaamista koskeviin standardeihin.

Suomi tavoittelee **yritysten toiminnan helpottamista** muun muassa erilaisissa asiantuntijapalveluissa, teknisissä suunnittelupalveluissa ja tietoturva-, digitaalisissa ja mobiilipalveluissa sekä arktiseen osaamiseen ja liikenteeseen liittyvillä aloilla. Lisäksi maahantulovaatimukset ja -menettelyt hankaloittavat joissakin tapauksissa yritysten perustamista tai toimintaa Yhdysvalloissa. Suomikin pitää tärkeänä, että yritystoimintaan liittyvää maahantuloa Yhdysvaltoihin helpotettaisiin, joko sopimusneuvotteluiden kautta tai niiden ulkopuolella, erillisissä neuvotteluissa.

Neuvotteluissa Yhdysvaltojen kanssa ollaan sisällöllisessä vaiheessa, jossa työtä tehdään osapuolten tekstiehdotusten pohjalta tavoitteena yhteinen, niin sanottu konsolidoitu teksti. EU ja Yhdysvallat ovat vaihtaneet kahteen otteeseen palvelukauppatarjouksia, eli ehdotuksia siitä, minkälaisia sektorikohtaisia sitoumuksia kumpikin voisi tehdä. Neuvotteluissa tarjousten sisältöä käydään yksityiskohtaisesti läpi ja osapuolet tekevät ehdotuksia tarjousten parantamiseksi. Sääntöaiheiden osalta eteneminen on ollut vaihtelevaa aiheesta riippuen. Neuvottelut etenevät siis tavanomaiseen tapaan – kukin neuvottelualue omaa vauhtiaan.